

ВІДГУК

заслуженого діяча мистецтв України, доктора філософії, проректора з науково-педагогічної діяльності та інноваційного розвитку Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, професора **СОКОЛОВСЬКОГО ЮРІЯ АНАТОЛІЙОВИЧА**

та кандидатки мистецтвознавства, професорки кафедри камерного ансамблю та квартету Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка **ДИКОЇ НІНИ ОРЕСТІВНИ**

на творчий проєкт та його наукове обґрунтування творчої аспірантки кафедри скрипки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка **ДОВГОЇ ДАРИНИ ЮРІЇВНИ**

«СКРИПКОВА ТВОРЧІСТЬ ЖІНОК-КОМПОЗИТОРОК ПОЧАТКУ ХІХ – СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ»

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність теми творчого проєкту та обґрунтованість його положень. Представлене наукове дослідження виявляє нове бачення, новий підхід до композиторської творчості в історичній ретроспективі розвитку гендерного мистецтва, визначає його ціннісний вплив на формування скрипкового виконавства. Все це в підсумку відіграє фундаментальне значення у формуванні сучасної світової та української скрипкових шкіл. Актуальність даного дослідження полягає у тому, що воно має на меті ознайомити українську музичну спільноту з скрипковими творами жінок-композиторок Америки та Європи, здійснивши їх історичний та виконавський аналіз.

Масштабні за обсягом два розділи зібраних матеріалів містять підрозділи, в яких упорядковано інформацію з унікальних іноземних джерел.

У дослідженні розглянуто вплив творчості композиторок Л. Фарранк, Л. А. Ле Бо, А. Рьонтген-Майєр, Х. Кшижановської, Е. Біч, Ірени-Регіни Венявської (Полдовскі), Д. Пеячевич, Р. Кларк, П. Шаліт, Л. Буланже та С.

Туркевич на розвиток виконавського мистецтва скрипаля. Такий ракурс дослідження розбудови скрипкового виконавства через призму особливостей скрипкової спадщини саме жінок-композиторок творить інноваційний підхід до синтезу композиторської та виконавської творчості, що в перспективі стає підґрунтям креативності музично-виконавської інтерпретації.

Для досягнення поставлених у роботі цілей дослідницею визначені завдання, пов'язані з виявленням особливостей впливу творчості жінок-композиторок початку XIX – середини XX століття на формування скрипкової майстерності, дослідженням творчості Л. Фарранк, Л. А. Ле Бо, А. Рьонтген-Майер, Х. Кжижановської, Е. Біч, Полдовські, Д. Пеячевич, Р. Кларк, П. Шаліт, Л. Буланже та С. Туркевич у композиторському мистецтві початку XIX –середини XX століття, аналізом доцільності введення нового скрипкового репертуару жінок-композиторок у навчальну практику.

Безумовна новизна дослідження полягає у тому, що вперше у скрипковому виконавстві України досліджено гендерний напрямок композиторської творчості та здійснено історико-виконавський аналіз скрипкових творів жінок-композиторок XIX – XX століття.

У вступі визначено мету роботи, обґрунтовано актуальність наукового дослідження, його теоретичну базу та застосовану методологію, визначено практичне значення роботи.

Перший розділ дослідження присвячується передумовам виникнення жіночого мистецтва та утвердження його на світовій арені, поглядам музикознавців на феномен жіночої творчості і проблемам талановитих мисткинь, що виникали на шляху їх творчого визнання. *Перший підрозділ* розкриває поняття гендерної політики у європейській філософії, адже півтора століття тому у світі існував суворий гендерний розподіл професій та діяльностей. Роль чоловіків і жінок у суспільстві жорстко регулювався соціальними та культурними нормами.

Дисертанткою досліджено, що активні зміни почали з'являтися у другій половині XIX століття, коли жінки почали боротися за свої права, організовувати мітинги та рухи за рівність і право голосу. Це був період, коли жіноча освіта стала більш доступною, а жінки почали здобувати професії у галузях, таких як медицина, література та наука. Не була виключенням в цих процесах і мистецька сфера. Жінки з аристократичних родин часто отримували музичну освіту вдома, втім, за межі домашнього музикування навіть найталановитіші з них виходили вкрай рідко. Спираючись на низку джерел, Довга Д. Ю. приходить вартісного висновку, що у XX столітті картина світу кардинально змінилася. Жінки стали навчатися за кордоном, відвідувати заняття в консерваторіях у найкращих викладачів, деякі з них в цей період активно будують міжнародну кар'єру, викладають у престижних навчальних закладах, займаються музичною критикою і публікуються у міжнародних виданнях. У другому підрозділі першого розділу акцентовано увагу на розвитку музичного мистецтва в країнах Європи та Америки в період початку XIX – середини XX століть. Дисертантка, спираючись на низку джерел, резюмує, що в минулому недостатньо приділяли увагу економічному статусу музикантів, стратифікації в професії та доступу до освітніх можливостей. Жінки у композиторському мистецтві пізно прийшли до нових форм і жанрів, адже їх здатність створювати оркестрову музику та оперу ставилася під сумнів протягом XIX – початку XX століть. Третій підрозділ цього розділу присвячено огляду спадщини жінок-композиторок початку XIX – середини XX століття, в якому було висвітлено багатогранність та різноманітність творчості Л. Фарранк, Л. А. Ле Бо, А. Рьонтген-Майєр, Х. Кшижановської, Е. Біч, Полдовські, Д. Пеячевич, Р. Кларк, П. Шаліт, Л. Буланже та С. Туркевич.

Другий розділ складається з двох взаємопов'язаних підрозділів. *Перший підрозділ*, містить аналіз образно-стильових тенденцій Тріо для скрипки, віолончелі та фортепіано Мі-бемоль мажор Луїзи Фарранк, Сонати для скрипки та фортепіано до мінор Луїзи Адольфи Ле Бо, Сонати для

скрипки та фортепіано сі мінор, Тріо для скрипки, віолончелі та фортепіано Мі бемоль мажор Аманди Рьонтген-Майер. У другому підрозділі дослідниця розглядає Сонату для скрипки та фортепіано мі мінор Халіни Кшижановської, «Молитву» для скрипки та фортепіано, Тріо для скрипки, віолончелі та фортепіано ля мінор Емі Біч, Сонату для скрипки та фортепіано ре мінор, «Танго» для скрипки та фортепіано Полдовскі, Сонату для скрипки та фортепіано Ре мажор «Весняної» Дори Пеячевич, Тріо для скрипки, віолончелі та фортепіано Ребекки Кларк, «Інтермеццо» для скрипки та фортепіано Паули Шаліт, «Ноктюрн та Кортж» для скрипки та фортепіано Лілі Буланже, а також Сонату для скрипки та фортепіано Стефанії Туркевич.

У **Висновках** дисертанткою підсумовуються особливості впливу ристворчості жінок-композиторок початку XIX – середини XX століття на формування скрипкової майстерності, проведено огляд історичних подій епохи романтизму, здійснено теоретико-виконавський аналіз досліджуваних музичних творів.

У процесі ознайомлення з проведенням дисертанткою глибоким дослідженням та використанням широкого фактажу науково-музичного матеріалу щодо діяльності жінок-композиторок означеного періоду, **виникають такі запитання :**

1. Чим мотивується ваше звернення до проблематики гендерної політики у музичному, зокрема скрипковому, мистецтві?
2. Чому у дослідженні обрано для практичного аналізу основних ідей творчого проєкту саме період початку XIX – середини XX століття?

Відповідність публікацій і мистецької апробації теми творчого мистецького проєкту. Матеріали наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту апробовано на двох міжнародних науково-практичних конференціях, а також висвітлено у двох статтях у вітчизняних наукових, періодичних виданнях та методичній розробці спецкурсу.

Рівень виконання творчого мистецького проєкту. За темою мистецького проєкту здобувачем (в якості соліста, ансамбліста) презентовано 5

концертних програм, у п'яти концертних виступах. Концерт у Меморіальному музеї Станіслава Людкевича «Хто Ви, місіс «Х»: історія перша» (26 листопада 2023 р.). Програма: Аманда Рьонтген-Майєр – Соната для скрипки та фортепіано сі мінор, Луїза Адольфа Ле Бо – Соната для скрипки та фортепіано до мінор, Емі Біч – «Молитва» для скрипки і фортепіано. Виконавці: Дарина Довга (скрипка), Марія Дольна (фортепіано). Концерт в малій залі ЛНМА імені М. В. Лисенка «Хто Ви, місіс «Х»: історія друга. Фортепіанні тріо» (14 березня 2024 р.). Програма: Луїза Фарранк – Тріо № 1 Мі бемоль мажор для скрипки, віолончелі і фортепіано, Емі Біч – Тріо для скрипки, віолончелі і фортепіано. Виконавці: Дарина Довга (скрипка), Тарас Менцінський (віолончель), Андрій Макаревич (фортепіано). Концерт у Дзеркальній залі Львівського національного театру опери і балету імені С. Крушельницької «Хто Ви, місіс «Х»: історія третя» 7.09.24 р. Програма: Дора Пеячевіч – Соната для скрипки та фортепіано Ре мажор, Полдовські – Соната для скрипки та фортепіано ре мінор, Лілі Буланже – «Дві п'єси» для скрипки і фортепіано. Виконавці: Дарина Довга (скрипка), Ірина Кірчанова (фортепіано). Концерт в малій залі ЛНМА імені М. В. Лисенка «Хто Ви, місіс «Х»: історія четверта. Фортепіанні тріо» (20 січня 2025 р.). Програма: Аманда Рьонтген-Майєр – Фортепіанне тріо Мі бемоль мажор, Ребекка Кларк – Фортепіанне тріо (1921). Виконавці: Дарина Довга (скрипка), Микола Околович (віолончель), Ірина Кірчанова (фортепіано). Концерт в малій залі ЛНМА імені М. В. Лисенка «Хто Ви, місіс «Х»: історія п'ята. Вечір польсько-української музики» (12 квітня 2025 р.). Програма: Халіна Кшижановська – Соната для скрипки та фортепіано ор.28 (1905) мі мінор, Стефанія Туркевич – Соната для скрипки та фортепіано, Паула Шаліт – «Інтермеццо» для скрипки і фортепіано. Виконавці: Дарина Довга (скрипка), Ірина Кірчанова (фортепіано).

У презентаціях всіх концертних програм творчого проєкту Дарина Довга виявила себе як вдумливий соліст, ансамбліст, з глибокою виконавською ерудицією, що дозволило виконавиці творчо, переконливо та високому художньому рівні трактувати різноманітні за змістовною наповненістю твори,

адекватно добирати засоби технічної виразності для яскравого підкреслення новизни драматургії кожного твору, з метою виявлення характерних рис скрипкових творів жінок-композиторок досліджуваного періоду.

Вищезгадане дозволяє зробити висновок, що творча і дослідницька складові творчого мистецького проєкту «Скрипкова творчість жінок-композиторок початку XIX – середини XX століття», запропонованого Дариною Довгою, виконані на високому фаховому рівні і відповідають вимогам МОН України та заслуговують на присудження ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Рецензент

заслужений діяч мистецтв України,
доктор філософії, проректор з
науково-педагогічної діяльності
та інноваційного розвитку
ЛНМА імені М. В. Лисенка,
професор

Юрій Соколовський

Рецензент

кандидатка мистецтвознавства,
професорка кафедри камерного
ансамблю та квартету
ЛНМА імені М. В. Лисенка

Ніна Дика

